

רשימת מיומנויות בתנ"ך: מה התלמיד להיות מסוגל לעשות לאור תוכנית הלימודים

מיומנויות קוגניטיביות

מיומנויות של פשטות הכתובים

➤ מיומנויות הקשורות לידע:

התלמיד יכיר את רצף האירועים הכרונולוגי של התנ"ך מיהושע ועד ימי בית שני (עזרא ונחמיה), את האישים, ציר הזמן והמקומות המופיעים בספרים השונים. התלמיד יכיר את מפת הארץ המקראית, ואת מיקומן ומעמדה של הממלכות השכנות ושל הממלכות האימפריאליות המגיעות לישראל (מצרים, אשור ובבל). התלמיד יכיר פרקים נבחרים בספרות הנבואה ואת מקומם של סיפורי נביאים ושל ספרי נביאים בתוך רצף אירועי המלכים המתוארים בספר-מלכים. התלמיד יכיר סוגות שונות בתנ"ך: ספרות נבואה, וספרות חכמה. התלמיד יכיר תמות מרכזיות העולות מן התנ"ך: השתדלות ובטחון, סיבתיות כפולה, מידה כנגד מידה, הנהגת ה' בעולם, השגחה ובחירה חופשית, תשובה ומושגים מתוך סוגיית הגמול במקרא.

➤ מיומנויות יסוד:

התלמיד ידע להתמצא בכ"ד ספרי התנ"ך, בסדרם הכולל ובכל ספר בפני עצמו. התלמיד ידע לקרוא בקול יחידת פסוקים באופן מוטעם וראוי. התלמיד ידע לפענח מילים קשות מתוך ההקשר בפסוק ומתוך הקשרן בתנ"ך. התלמיד ידע לזהות קשיים בולטים: ברמת המילים (כמו, ייתור, קושי תחבירי), ברמת התוכן וברמת הרעיון והמשמעות. התלמיד ידע לתחום יחידת תוכן, לתת לה כותרת, לאתר מילה מנחה. התלמיד יכיר מושגי סגנון בולטים כמו: משל, דימוי, הדרגה, ניגוד, תקבולת.

מיומנויות פרשניות:

➤ הבסיס הפרשני בכתוב:

➤ התלמיד ימצא את הבסיס לפירוש, במילות הפסוק
➤ התלמיד ידע לזהות את השאלה הסמויה בפסוק, שאתה מתמודד הפרשן בפירוש.
התלמיד ידע לזהות את סוג הקושי בכתוב (ברמת הלשון והמילים, ברמת התוכן, ברמת רעיון) במקומות מובהקים בלבד.

➤ מבנה הפירוש:

➤ התלמיד יעמוד על המבנה של הפירוש (איתור קושיה, תירוץ, הוכחות)
התלמיד יבחין בין דברי הפרשן לציטטות המובאות בפירושו
התלמיד יכיר את סוגי הראיות שהפרשן מביא: מהמקרא, מהתרגום, מדרשות חז"ל, מספרי דקדוק ומסברא

➤ לשון הפירוש:

➤ התלמיד יכיר מונחים ומטבעות לשון המובאים בפרשנות הקלאסית ובמדרשים, כמו: יכול, תלמוד לומר, כמשמעו, פשוטו כמשמעו, מקרא קצר, מקרא מסורס (סרסוה ופרשהו), דבק עם (מוסב על, שב אל); והעד, אין לו חבר (אין לו רע), גזרת, טעם, רק; רמב"ן – ר' אברהם (משה, שלמה), על דרך האמת

➤ התלמיד יכיר ראשי תיבות, כמו: ד"א, ד"ה

➤ יכיר חלק מן המידות שהתורה נדרשת בהן בשימושן במפרשים (קל וחומר, כלל ופרט, גזירה שווה)

➤ השימוש בפרשנות: התלמיד ידע לפרש את הפסוק בודד או יחידת פסוקים על פי הפירוש.

➤ השוואה פרשנית: התלמיד ידע להשוות בין פירושים שונים – נקודות דמיון ונקודות שוני בין פירושים בדוגמאות מובהקות

מיומנויות מסדר חשיבה גבוה:

- **הבנה ויישום** – להכליל ולתת כותרת לקטע סיפורי ולקטע הלכתי; השוואה וזיהוי ניגודיות; מיון: איסוף נתונים בטבלה; הבחנה בין תקופות היסטוריות
- **ייצוג ידע** - להציג לימוד עצמאי של קטע הלכתי בדרכים מגוונות
- **ניתוח (אנליזה)** – לפצל יחידת תוכן לחלקיה, לפי התוכן ובעזרת לשון המקרא
- **הרכבה (סינתזה/אינטגרציה)** - לקשור בין פרטי המידע בסיפור המקראי והכללה; ליצור רצף סיפורי ורצף זמנים
- **הערכה/חשיבה ביקורתית** - להעריך את ההתרחשות הסיפורית; להביע עמדה עצמאית בנוגע למעשי הדמויות או למחלוקת בין פרשנים

כישורים בין אישיים

- **אמפתיה** – לגלות רגישות לאדם שנמצא במצוקה
- **מעורבות חברתית** - לנקוט עמדה ולהציג בקבוצה
- **ניהול שיח מכבד** - להציג דעות מגוונות תוך כדי מתן כבוד לדעות השונות של השותפים בשיח
- **שיתוף פעולה** - לתכנן ולבצע משימה תוך כדי שיתוף פעולה עם אחרים
- **תקשורת** - לשתף ברגשות, מחשבות, רעיונות בהקשר להיבטים השונים שעולים מלימוד התנ"ך

כישורים תוך אישיים

- **רלוונטיות** - התלמיד ימצא בתכנים אותם הוא לומד רלוונטיות ואקטואליות.
- **הזדהות** - התלמיד יזדהה עם אבות ואימהות האומה ועם דרכי התמודדותם.
- **הפנמה – התלמיד יפנים את ערכי התנ"ך**
- **מחויבות** – התלמיד ישאף לעצב את חייו בהתאם לערכי התנ"ך
- התלמיד יזדהה עם ערכי התורה והנהגותיה.
- התלמיד יהיה מחויב למצוות התורה ולדרישותיה
- התלמיד יהיה קשור לארץ ישראל, נפיה ואתריה המחברים אותו עם עברו.
- **סקרנות** - לגלות עניין בלמידה ורצון למצוא תשובות, להרחיב את הידע
- **עצמאות ומקוריות** – להציע פירושים חדשים, לבסס פירושים שונים או להפריכם באופן עצמאי